

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE ISTORIE, STAT ȘI DREPT**

Cu titlu de manuscris:
C.Z.U.: 349.6(478)(043.3)

ROTARU ALINA

**PROBLEME ALE DEZVOLTĂRII
LEGISLAȚIEI ECOLOGICE A REPUBLICII MOLDOVA
LA ETAPA ACTUALĂ**

*Specialitatea: 12.00.02 - Drept public (ecologic);
organizarea și funcționarea instituțiilor de drept*

**AUTOREFERAT
AL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT**

CHIȘINĂU, 2012

Teza a fost elaborată în cadrul Secției Drept Național a Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei.

Conducător științific:

BELECCIU Ștefan, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenții oficiali:

1. **Popa Victor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **Iordanov Iordanca-Rodica**, doctor în drept

Membri ai Consiliului Științific Specializat:

1. **Costachi Gheorghe**, **președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **Balmuș Victor**, **secretar științific**, doctor în drept, conferențiar cercetător
3. **Guceac Ion**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **Cobăneanu Sergiu**, doctor în drept, profesor universitar
5. **Bantuș Anatolie**, doctor în drept, profesor universitar

Susținerea tezei va avea loc pe data de „21” decembrie 2012, ora 12:00, în ședința **Consiliului Științific Specializat DH 15.12.00.02 – 52 în cadrul Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei**, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 1, bir. 408, municipiul Chișinău, MD-2012, Republica Moldova.

Teza de doctorat și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” al Academiei de Științe a Moldovei și pe pagina web a Consiliului Național de Acreditare și Atestare a Republicii Moldova (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la „ ” noiembrie 2012.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:

BALMUȘ Victor

doctor în drept, conferențiar cercetător

Conducător științific:

BELECCIU Ștefan,

doctor în drept, conferențiar universitar

Autor:

ROTARU Alina

© ROTARU Alina, 2012

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90 au fost marcați de importante și radicale transformări sociale, politice, economice și de altă natură ale societății noastre. Aceste transformări au imprimat noi dimensiuni modului de abordare și de soluționare a problemelor privind protecția, utilizarea, conservarea, securitatea și dezvoltarea mediului și, respectiv, a legislației ecologice.

Astfel, pe parcursul ultimelor două decenii, în Republica Moldova s-a reușit atât formarea unui sistem legislativ ecologic, cât și dezvoltarea acestuia în corespundere cu cele mai moderne abordări și tendințe de protecție eficientă a mediului. Ca rezultat, în prezent, dispunem de un număr impunător de legi, acte normative subordonate legilor, planuri, programe, concepții și strategii în domeniu.

Formarea și dezvoltarea legislației ecologice au fost și continuă să fie influențate puternic de o serie de factori externi determinați de procesele obiective ale globalizării și internaționalizării problemelor ecologice. În acest context, este de remarcat că armonizarea legislației și racordarea ei la modelele recunoscute pe plan internațional constituie un principiu important al procesului de dezvoltare a legislației ecologice naționale.

Cu toate acestea însă, asistăm la o continuă degradare a factorilor de mediu și de acutizare a problemelor ecologice, momente destul de frecvent semnalizate de către reprezentanții societății civile.

Dat fiind faptul că locul central și cel mai important în procesul de protecție a mediului îi revine legislației ecologice, ca instrument principal al politicii de mediu a statului, adesea nereușitele și insuccesele sînt determinate de calitatea inferioară și lipsa eficienței practice a acesteia.

În general, așa-zisa ineficiență poate fi cauzată de mai multe momente, fie de calitatea materiei juridice, fie de lipsa unui mecanism adecvat de asigurare a aplicării actelor legislative ecologice, fie de lipsa ecologizării adecvate a normelor juridice din alte ramuri ale legislației naționale, fie de lipsa unui mecanism eficient de asigurare a respectării legislației ecologice, fie de lipsa surselor financiare necesare pentru transpunerea în practică a prevederilor normative, fie chiar de iresponsabilitatea factorilor competenți pentru asigurarea executării actelor legislative în domeniu, fie de toate aceste momente în ansamblu.

Indiferent de cauzele ce generează și mențin o asemenea situație, cert este faptul că sunt necesare remanieri urgente, de calitate și eficiente, la baza cărora să stea cercetări științifice fundamentale în domeniu.

Absolut indispensabilă pentru realizarea unui asemenea deziderat se dovedește a fi studierea legislației ecologice ca sistem, cu scopuri și principii generale pentru toate actele legislative din domeniu, momente ce determină o ierarhie internă și o convergență a acțiunii acestora spre atingerea unui scop final comun – asigurarea dreptului fiecărei persoane la un mediu sănătos și ecologic echilibrat. Din acest punct de vedere, este deosebit de importantă evaluarea caracterului integrativ al legislației ecologice la momentul actual.

În același timp, necesită a fi evaluate și asemenea momente precum: complexul de relații sociale pe care le reglementează legislația ecologică, corespunderea dintre problemele ecologice atestate la nivel național și relațiile reglementate de aceasta, plenitudinea reglementărilor, starea mecanismelor ce asigură aplicarea și respectarea dispozițiilor juridice, nivelul de coordonare între prevederile diferitor acte legislative din domeniu etc.

Un obiectiv important al unor asemenea studii rezidă cu precădere în elucidarea principalelor probleme și deficiențe ce marchează cadrul normativ-juridic, a căror soluționare corectă și adecvată ar fi în măsură să sporească calitatea și eficiența legislației ecologice în ansamblu.

În acest sens, în doctrina autohtonă adesea sînt studiate doar unele aspecte din sfera dreptului ecologic, cu elucidarea deficiențelor la nivel de instituție juridică sau subramură ecologică. Printr-o asemenea abordare diferențiată, însă nu pot fi identificate soluții corecte și eficiente pentru întregul sistem al legislației ecologice.

Respectiv, numai o evaluare de ansamblu, în toată complexitatea sa, ar putea să elucideze atît factorii care condiționează unitatea și armonia internă a sistemului legislativ, cît și condițiile și cauzele de natură să le afecteze și, în rezultat, să reducă din eficiența întregului sistem.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Pînă în prezent, legislația ecologică în complexitatea sa a fost puțin studiată în literatura de specialitate. Atestăm o deosebită preocupare în domeniu a autorilor din Federația Rusă, și anume: I. A. Ignatieva, M. M. Brinciuk, L. O. Dubovik, A. C. Golitsenkov etc., care au studiat structura, principiile, scopul și sarcinile legislației ecologice. De asemenea, merită atenție și studiile cercetătorului român M. Dușu, care (alături de autorii nominalizați) argumentează necesitatea codificării legislației ecologice.

Tangential au făcut referiri la tema dată, în cuprinsul manualelor de „Dreptul mediului (ecologic)”, așa autori ca: B. V. Erofeev, O. I. Krassov, S. A. Bogoliubov, V. V. Petrov, E. Lupan, L. Dogaru, D. Marinescu, O. Popovici, Șt. Țarcă, V. Teușdea etc.

Din rîndul cercetătorilor din Republica Moldova s-au remarcat asemenea cercetători ca A. Capcelea, I. Trofimov, P. Zamfir, care au caracterizat unele aspecte ale legislației ecologice și problemele acesteia. E. Cojocar, C. Negru, M. Cotorobai, V. Garaba, V. Ursu, I. Guceac în paginile unor articole științifice au reflectat calitatea și problemele unor subramuri ale legislației ecologice.

Un interes deosebit prezintă tezele de doctorat semnate de M. Neagu, I. Trofimov, V. Vlaicu, I. Iordanov, N. Zamfir, I.-I. Nicolau, care investigînd anumite instituții ale dreptului ecologic, au făcut referiri și la calitatea reglementării juridice a acestora.

Respectiv, prin prezentul demers teoretic ținem să realizăm o evaluare de ansamblu și complexă a legislației ecologice a Republicii Moldova, pentru a elucida atît factorii care condiționează unitatea și armonia internă a sistemului normativ-juridic dat, cît și condițiile și cauzele de natură să le afecteze și, drept rezultat, să reducă din eficiența ansamblului, pentru a configura unele posibile căi și soluții de optimizare a acestuia.

Pentru realizarea acestui deziderat, am considerat necesară dezvoltarea următoarelor aspecte: ▪ Funcția ecologică și politica de mediu a statului – principalul cadru politico-juridic de elaborare și realizare a legislației ecologice; ▪ Evoluția și starea actuală a reglementării juridice a protecției mediului; ▪ Conceptul și particularitățile legislației ecologice ca ramură a legislației naționale; ▪ Structura și funcționarea sistemului legislației ecologice; ▪ Locul și rolul legii-cadru în acest sistem; ▪ Mecanismul de asigurare a aplicării și respectării legislației ecologice; ▪ Societatea civilă și angajamentele internaționale ale Republicii Moldova ca factori de dezvoltare a legislației ecologice; ▪ Sistematizarea legislației ecologice ca importantă soluție de consolidare și optimizare a acesteia.

Prin studierea acestor subiecte, ne propunem să elucidăm esența legislației eco-

gice ca sistem, particularitățile de funcționare a acesteia, deficiențele de structură și conținut ce o afectează pentru configurarea unor soluții eficiente de sistematizare și optimizare a acestui instrument juridic al statului pentru realizarea cu succes a dreptului fiecărei persoane la un mediu sănătos și ecologic echilibrat.

Obiectul de cercetare al studiului este constituit din totalitatea actelor normative și legislative ecologice naționale în vigoare, actele juridice internaționale din domeniu la care Republica Moldova este parte, precum și lucrările științifice de specialitate din țară și de peste hotare.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul prezentei lucrări constă în studierea complexă a esenței, structurii și modului de funcționare a legislației ecologice a Republicii Moldova ca sistem, pentru a elucidă cele mai semnificative probleme ce marchează dezvoltarea acesteia la etapa actuală, și formularea unor posibile căi și soluții de remediere a acestora.

Pentru atingerea acestui scop au fost trasate spre realizare următoarele obiective:

- studierea și generalizarea lucrărilor științifice publicate în domeniu, determinarea gradului de cercetare științifică a subiectului, în general și a celor mai importante aspecte ale acestuia, în special;

- dezvoltarea conținutului conceptelor-cheie: mediu; protecția mediului; funcție ecologică; politică de mediu; legislație ecologică, securitate ecologică etc.;

- elucidarea rolului statului în asigurarea protecției mediului, prin analiza funcției ecologice și a politicii de mediu;

- prezentarea celor mai importante aspecte ale evoluției reglementării juridice a protecției mediului din cele mai vechi timpuri până în prezent;

- cercetarea obiectului, scopului și principiilor legislației ecologice și evidențierea rolului acestora în realizarea și dezvoltarea cadrului normativ-juridic ecologic;

- examinarea structurii și modului de funcționare a sistemului legislației ecologice a Republicii Moldova;

- evaluarea calității și importanței legii-cadru din domeniu pentru funcționarea sistemului dat;

- aprecierea eficienței mecanismului de asigurare a aplicării și respectării legislației ecologice;

- studierea factorilor ce contribuie la dezvoltarea și perfecționarea legislației ecologice;

- argumentarea necesității sistematizării legislației ecologice ca importantă soluție de consolidare și optimizare a acesteia;

- expunerea concluziilor privind problemele ce afectează legislația ecologică a Republicii Moldova la etapa actuală și formularea de propuneri și recomandări referitoare la perfecționarea și optimizarea acesteia în ansamblu.

Respectiv, intuind necesitatea unei viziuni de ansamblu asupra situației legislației ecologice a Republicii Moldova la etapa actuală, în prezentul demers științific, ne proiectăm o investigație complexă și integrativă, axată pe elucidarea principalelor elemente ce asigură caracterul sistemic al legislației din domeniu și a factorilor de natură să asigure o dezvoltare calitativă a acesteia, precum și argumentarea necesității realizării unei sistematizări complexe a materiei juridice ecologice.

Metodologia cercetării științifice. În procesul de realizare a studiului au fost aplicate cele mai importante metode de cercetare științifică proprii teoriei dreptului, precum: *metoda logică* (în vederea interpretării normelor juridice, sistematizării acestora, clarificării conceptelor juridice etc.), *metoda istorică* (pentru urmărirea în timp a evoluției procesului de reglementare a protecției mediului), *metoda comparativă* (pentru compararea atât a diferitor viziuni expuse de cercetători pe marginea subiectului cercetat, cât și a unor aspecte ale legislației ecologice din Republica Moldova cu sistemele corespunzătoare din România, Federația Rusă, Ucraina, precum și aprecierea comparativă a gradului de cercetare științifică a subiectului în doctrina juridică din aceste state), *metoda prospectivă* (în vederea identificării celor mai eficiente căi de optimizare a legislației ecologice și îmbunătățire a mecanismului de aplicare a acesteia), *metoda sistemică* (abordarea legislației ecologice ca sistem cu cele mai importante intercondiționări interne și relații externe cu alte sisteme normative) etc. În consecință, au fost obținute importante rezultate științifice al căror conținut nu epuizează problema în cauză, dar prin care se pretinde crearea unei viziuni noi asupra acesteia

În procesul investigației ne-am bazat pe studierea materialului doctrinar-teoretic, normativ-legislativ și empiric. Suportul teoretico-normativ al tezei este constituit din: legislația Republicii Moldova în vigoare, politici și strategii naționale în domeniul protecției mediului, actele juridice internaționale în domeniu, rapoarte și evaluări ale autorităților administrației publice, literatura juridică autohtonă de specialitate și lucrările unor savanți din Federația Rusă, România și Ucraina.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Prezenta lucrare este una dintre primele investigații științifice complexe, monografice aprofundate, realizată în Republica Moldova, consacrată elucidării principalelor probleme ce marchează dezvoltarea legislației ecologice și identificării căilor și modalităților optime de soluționare a lor.

În baza cercetărilor efectuate:

- sînt prezentate esența și particularitățile sistemului legislației ecologice ca ramură a legislației naționale;
- este analizat mecanismul de funcționare, aplicare și realizare a cadrului normativ-juridic din domeniu;
- sînt expuse relațiile și intercondiționările legislației ecologice a Republicii Moldova cu alte ramuri ale legislației naționale;
- este evaluat aportul societății civile și al angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova la dezvoltarea legislației ecologice;
- sînt prezentate propuneri concrete de modificare a dispozițiilor constituționale, inclusiv a actelor legislative, cât și recomandări pentru asigurarea unei perfecționări eficiente a întregului sistem legislativ ecologic.

Problema științifică importantă soluționată constă în identificarea deficiențelor legislației ecologice a Republicii Moldova ca sistem la etapa actuală și a celor mai importante și eficiente căi de soluționare și optimizare a acesteia în ansamblu.

Respectiv, sînt înaintate spre susținere următoarele **rezultate științifice**:

Legislația ecologică a Republicii Moldova trebuie să constituie un sistem integru, bine ordonat și coordonat, care să urmărească atingerea scopului general – asigurarea, realizarea și apărarea dreptului fiecărei persoane la un mediu sănătos și ecologic echilibrat.

Principalele probleme ce marchează sistemul legislației ecologice a Republicii

Moldova la etapa actuală țin de nerespectarea normelor de tehnică legislativă în procesul legiferării și al armonizării acesteia cu cadrul juridic internațional și comunitar.

În prezent, sistematizarea legislației ecologice reprezintă principala exigență și modalitate de asigurare a integrității sistemice a sistemului legislativ dat, de natură să asigure eficiența aplicării.

Procesul sistematizării trebuie desfășurat, în baza unei concepții fundamentate științific, în trei etape:

- La o primă etapă sînt necesare: - studierea nivelului de coerență și corelație a normelor juridice din diferite acte legislative din domeniu pentru a fi constatate eventualele coliziuni și contradicții; - excluderea din conținutul actelor normative a normelor perimate și depășite; - reformularea unora din ele pentru a le expune într-o ordine logică și consecutivă; - verificarea sistemului de norme ecologizate și consolidarea acestora; - modificarea actelor legislative conform angajamentelor asumate de către stat pe plan internațional și comunitar (implementarea principiilor și normelor de drept ecologic internațional și comunitar), urmărindu-se elaborarea unor acte legislative cu acțiune directă etc.

- La o altă etapă de sistematizare se impune o abordare diferențiată prin gruparea diferitor norme juridice după obiectul lor de reglementare și creare a unor instituții juridice în domeniu; consolidarea actelor normative subordonate legilor prin elaborarea unor culegeri „tematice” (în funcție de obiectul de reglementare); compilarea diferitor acte legislative cu același obiect de reglementare etc.

- Numai după asemenea proceduri și modalități de sistematizare a legislației în domeniu va fi posibilă trecerea la o altă etapă de sistematizare – codificarea care, în viziunea noastră, trebuie inițiată cu consolidarea rolului și locului *Legii protecției mediului* ca lege-cadru (în varianta sa nouă) în sistemul legislației ecologice. Astfel, prin utilizarea metodei integrative de sistematizare se va putea treptat ajunge la momentul în care codificarea prin elaborarea unui Cod Ecologic va fi inevitabilă – conștientizată ca unică variantă posibilă de dezvoltare a legislației ecologice a Republicii Moldova.

În procesul soluționării problemelor ce grevează legislația ecologică la moment, de sistematizare și dezvoltare a acesteia trebuie activ implicați reprezentanții societății civile, în special ONG-urile ecologice, care au meritul de a contribui eficient la dezvoltarea unei legislații ecologice cu un conținut democratic, prin proceduri democratice, în corespundere cu interesele generale ale societății, reducînd astfel posibilitatea promovării unor interese politice particulare.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele investigațiilor vor fi benefice dezvoltării continue a științei dreptului ecologic și, în special, vor contribui la amplificarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice privind reglementarea juridică a protecției mediului în Republica Moldova.

Respectiv, fiind conștienți de faptul că în paginile lucrării nu au fost elucidate toate aspectele și problemele din domeniu, considerăm că aceasta va constitui un puternic stimul pentru efectuarea în continuare de noi și noi cercetări și studii în sfera dată.

Concluziile și recomandările referitoare la perfecționarea și optimizarea legislației ecologice a Republicii Moldova vor putea fi utilizate pe larg atît de teoreticieni, care vor continua investigațiile în acest domeniu, cît și de practicieni pe parcursul soluționării problemelor concrete legate de reglementarea juridică a relațiilor sociale ce țin de protecția mediului.

Rezultatele investigațiilor vor putea fi utilizate, de asemenea, în procesul de instruire juridico-profesională, lucrarea fiind o sursă sigură în actul de popularizare a cunoștințelor juridice referitoare la importanța și rolul protecției mediului, precum și a reglementării juridice eficiente a acestui proces.

Referitor la **implementarea rezultatelor științifice** obținute, se optează atât pentru o transpunere a acestora în legislația în vigoare, cât și pentru utilizarea în procesul practic de sistematizare a legislației ecologice a Republicii Moldova.

Aprobarea rezultatelor. Prezenta teză de doctorat a fost examinată și aprobată în cadrul Secției Drept Național al Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, fiind examinată atât în ședința Secției, cât și în Ședința Seminarului Științific de Profil.

Unele din tezele principale ale lucrării au fost reflectate în patru comunicări prezentate la Conferința științifică internațională „Probleme actuale ale științelor socio-umane în condițiile integrării europene” din 28 ianuarie 2006 (Chișinău) și în unsprezece articole științifice publicate în revistele *Legea și Viața*, *Revista Națională de Drept și Закон и Жизнь*.

Publicații la tema tezei – 15 (4 comunicări la foruri științifice și 11 articole în reviste științifice).

Volumul și structura lucrării. Teza (în volum total de 218 pagini) este structurată în funcție de scopul cercetării și obiectivele trasate și cuprinde: *introducere* – care constituie o argumentare a actualității temei cercetate și a inovației științifice a acesteia; *patru capitole* – în care sînt examinate aspectele fundamentale ce țin de dezvoltarea detaliată a scopului și a obiectivelor enunțate în introducere; *concluzii generale și recomandări* – ce inserează ideile generalizatoare formulate ca rezultat al investigațiilor desfășurate și propunerile de rigoare pentru optimizarea problemelor constatate; *bibliografie* – reprezintă suportul documentar și doctrinar al tezei; *7 anexe*.

Cuvinte-cheie: mediu, protecția mediului, sistem al legislației ecologice, act legislativ ecologic, funcție ecologică, politică de mediu, securitate ecologică, cod ecologic, informație ecologică, principii ecologice.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea inserează argumentarea alegerii și actualitatea temei investigate, obiectivele lucrării, suportul metodologic, teoretico-științific și baza normativă-legislativă, noutatea științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Sînt precizate tezele propuse spre susținere, aprobarea și structura tezei.

Capitolul 1 al tezei, **PROBLEMELE DEZVOLTĂRII LEGISLAȚIEI ECOLOGICE ÎN CONTEXTUL CERCETĂRILOR ACTUALE**, cuprinde o expunere a gradului de cercetare a subiectului în doctrina contemporană. Este evaluată contribuția valoroasă a cercetătorilor autohtoni și străini.

În paragraful **1.1. Legislația ecologică – subiect al cercetărilor științifice contemporane**, se pune accentul pe abordarea subiectului în doctrina juridică din Federația Rusă, Ucraina și România.

În contextul evaluării gradului de cercetare a temei în doctrina Federației Ruse se precizează că dreptul și legislația ecologică (de mediu) ocupă în cadrul acesteia un loc cu totul special, cercetări științifice în domeniu putînd fi atestate chiar din anii '70 ai secolului trecut, prin care au fost puse bazele unei noi ramuri de drept – dreptul ecologic.

La etapa actuală, de o valoare incontestabilă se consideră a fi cercetările realizate de așa personalități, precum: **M. M. Brinciuk** (care a contribuit la: clarificarea principalelor concepte-cheie în domeniu (mediu, mediu favorabil, protecția mediului, sistem ecologic, cerințe juridico-ecologice, comportament ecologic, securitate ecologică); configurarea direcțiilor prioritare de formare a legislației în contextul dezvoltării durabile; identificarea factorilor ce determină conținutul legislației ecologice, modalitățile concrete de dezvoltare a acesteia; studierea modalităților eficiente de codificare a legislației în domeniu etc.); **I. A. Ignatieva** (care a acordat o deosebită atenție scopurilor, sarcinilor și principiilor legislației ecologice, coraportului dintre legislația ecologică și convențiile/tratatele internaționale, esenței și particularităților sistematizării legislației ecologice etc.); **O. L. Dubovik, O. I. Krassov, B. V. Erofeev, A. C. Golicenkov**, cercetători care în mare parte și-au orientat atenția spre studierea problemelor referitoare la codificarea legislației ecologice, dat fiind faptul că deja de ceva vreme intens este valorificată ideea codificării și elaborării Codului Ecologic, fiind atestate și eforturi concrete la nivel legislativ.

Din arealul științific al Ucrainei sunt exemplificate cercetările realizate de către **Iu. S. Șemșucenko** și **N. A. Orlov**, cercetători care, de asemenea, se expun pe marginea procesului de codificare a legislației ecologice, subiect destul de actual pentru legislația ecologică a statului în cauză.

În pofida constatării faptului că cercetătorii din Ucraina admit unele excese, atât în ceea ce privește considerarea Codului ecologic ca fiind o gigantomanie (și prin urmare ceva imposibil), deoarece asemenea Coduri există în alte țări, cât și în ceea ce privește considerarea acestuia ca fiind un act legislativ principal nu numai pentru sistemul actelor normative de protecție a mediului, dar și pentru actele din celelalte ramuri ale legislației, totuși este apreciată valoarea deosebită a ideilor și ipotezelor susținute de către cercetătorii în cauză, dat fiind caracterul lor sugestiv și provocator la noi dezbateri științifice.

În continuare, fiind studiată doctrina românească se recunoaște contribuția deosebită la cercetarea teoretică și dezvoltarea legislației de mediu a unor așa cercetători români, precum: **V. Galin-Corini** (în lucrările căruia poate fi urmărită evoluția reglementărilor juridice în materie), **M. Duțu** (recunoscut fiind ca unul dintre promotorii dreptului ecologic în România, preocupat în special de procesul armonizării legislației de mediu cu standardele comunitare și de argumentarea necesității elaborării unui Cod al Mediului), **Gh. Iancu** (cercetător ce abordează destul de amplu coraportul dintre drepturile fundamentale ale omului și protecția mediului, susținând că protecția mediului presupune, în ultimă instanță, respectarea drepturilor celuilalt prin nedegradare sau nedistrugerea mediului în care omul își duce existența), **S.-M. Teodoroiu** (atenția căreia a fost focalizată în special asupra problemei răspunderii civile pentru dauna ecologică), **E. Lupan** (preocupat în una din lucrările sale cu precădere de argumentarea existenței unei ramuri de drept distincte – Dreptul protecției mediului) etc.

Generalizându-se asupra lucrărilor semnate de cercetătorii enunțați, se subliniază o dată în plus contribuția valoroasă a acestora la dezvoltarea teoriei dreptului ecologic și, în special, la studierea unor aspecte importante ale legislației ecologice, cu identificarea căilor și soluțiilor optime de dezvoltare și perfecționare a acesteia. În consecință, se conchide faptul că realizările lor pot servi în calitate de valoroase surse și repere teoretico-științifice pentru investigarea legislației ecologice a Republicii Moldova, în

scopul elucidării problemelor din domeniu și, respectiv, fundamentării științifice a direcțiilor de dezvoltare a acesteia în corespundere cu starea mediului din țară și interesele societății la etapa actuală.

În cuprinsul paragrafului **1.2. Aspecte ale legislației ecologice a Republicii Moldova în viziunea cercetătorilor autohtoni**, este expus gradul de cercetare a subiectului în arealul științific din Republica Moldova, apreciindu-se în mod deosebit cercetările realizate de către: **A. Capcelea** (care formulează propuneri concrete referitoare la principiile și direcțiile dezvoltării legislației ecologice; etapele codificării acesteia etc.), **V. Ursu** (preocupat de determinarea conceptuală a unor concepte-cheie în domeniu, cum ar fi: legislație ecologică, securitate ecologică, control ecologic, expertiză ecologică; de studierea și expunerea conținutului și structurii unui viitor Cod Ecologic etc.); **P. Zamfir** (în atenția căruia se regăsește studierea sectorială a legislației din domeniu, a modului în care este asigurat dreptul publicului la informație și la participarea în procesul decizional etc.); **N. Zamfir** (preocupată în special de mecanismul implementării actelor internaționale de mediu în legislația națională); **V. Vlaicu** (care a contribuit la investigarea complexă a drepturilor ecologice și a obligației de a proteja mediul) etc.

În final, se subliniază valoarea științifică incontestabilă a studiilor realizate de acești cercetători, și totodată, se conchide asupra lipsei unei evaluări integrative a legislației ecologice a Republicii Moldova ca sistem normativ-juridic, cu identificarea esenței și particularităților acesteia, a scopului, sarcinilor și principiilor ce-i marchează identitatea, a factorilor ce o condiționează și a deficiențelor ce-i afectează atât conținutul, cât și eficiența aplicării sale. Respectiv, se argumentează necesitatea realizării unui studiu integrativ asupra legislației ecologice a Republicii Moldova ca sistem, în vederea elucidării principalelor deficiențe ce o marchează la etapa actuală și conturarea unor posibile căi și mijloace de soluționare a acestora, întru asigurarea eficienței funcționale a cadrului juridic din domeniu.

Capitolul 2, PROTECȚIA MEDIULUI – ÎNDATORIRE FUNDAMENTALĂ A STATULUI CONTEMPORAN, evocă cadrul general ce condiționează formarea legislației ecologice ca instrument important de asigurare a protecției mediului.

Paragraful **2.1. Mediul și protecția mediului: determinări conceptuale**, cuprinde o expunere a originii etimologice a categoriei de *mediu*, precum și o încercare de definire a acestui concept, inclusiv a celui de *protecție a mediului*.

Astfel, se apreciază că noțiunea de „*mediu înconjurător*”, destul de îndelungat folosită în activitatea de legiferare și de cercetare științifică în Republica Moldova, constituie un termen tradus atât din limba franceză – „*milieu ambient*”, cât și din limba rusă – „*окружающая среда*”. Cu toate acestea, se dă dreptate cercetătorilor care susțin că o asemenea combinație de cuvinte constituie un pleonasm [5, p. 11;] și, respectiv, se susține corectitudinea utilizării termenului de „mediu”, percepută ca fiind o ajustare a terminologiei din domeniu la modelele preluate din spațiul comunitar.

Referitor la definirea conceptului în discuție, în urma analizei mai multor viziuni, se formulează următoarea definiție: *mediul constituie totalitatea factorilor naturali (apa, aerul, solul, subsolul, fauna și flora, pădurile, peisajele, materiile organice și anorganice) și artificiali (realizările omului la nivelul așezărilor umane și în spațiul din afara acestuia) care, fiind în interacțiune, influențează echilibrul ecologic și determină condițiile de viață pentru om.*

O altă categorie examinată în acest compartiment este cea de „protecție a me-

diului”, care este definită ca fiind *un complex de activități umane, științific fundamentate, orientate spre păstrarea calității favorabile a mediului, prevenirea poluării și degradării acestuia în procesul dezvoltării sociale și spre restabilirea și menținerea echilibrului ecologic.*

Respectiv, se precizează că sarcina generală a protecției mediului rezidă în descoperirea cauzelor poluării mediului, stabilirii modalităților și condițiilor prevenirii poluării, reducerii și înlăturării totale a efectelor acesteia [4, p. 44].

Protecția mediului, ca acțiune a individului, este apreciată ca avînd o importanță majoră, deoarece de aceasta depinde nu numai sănătatea și viața unui individ, ci și a societății în ansamblu [6, p. 17]. Protecția și îmbunătățirea condițiilor de mediu este, în același timp, o problemă de importanță majoră care afectează viața oamenilor și dezvoltarea economică a țărilor și a lumii întregi. De aceea, ea constituie o datorie fundamentală pentru toate guvernele.

Pornind de la faptul că protecția mediului constituie o sarcină a întregii societăți, realizîndu-se în interesul tuturor membrilor societății, se conchide ideea că activitatea respectivă trebuie să devină una dintre principalele rațiuni ale existenței fiecărei persoane, dar și a societății în ansamblu. Pe de altă parte, nu mai puțin important este faptul că protecția mediului constituie un obiectiv de interes public major, fapt ce determină locul și rolul substanțial al statului în cadrul acestui proces în lumea contemporană.

Paragraful **2.2. Evoluția protecției mediului în statul moldav (aspecte juridice și politice)** inserează o retrospectivă istorică a evoluției reglementărilor juridice în materie de protecție a mediului pe teritoriul actualei Republici Moldova. Astfel, expunîndu-se o etapizare a evoluției acestor reglementări, se caracterizează cele mai semnificative perioade ce au marcat cursul dezvoltării legislației ecologice. O atenție deosebită se acordă perioadei sovietice în care practic au fost puse bazele legislației de mediu actuale (mai ales cea referitoare la utilizarea resurselor naturale).

Concomitent, este conturat și procesul cristalizării unei politici a statului în sfera protecției mediului, care de altfel a fost inițiat cu instituirea unor autorități responsabile de anumite sectoare a activității de protecție a mediului.

În final, se conchide asupra faptului că constituirea unui nou stat independent și suveran – Republica Moldova și inițierea unui amplu proces de colaborare internațională în domeniul protecției mediului au condiționat practic conturarea unei noi politici de mediu a statului, fapt ce a influențat practic radical instituirea unui nou cadru juridic în sfera dată.

Paragraful **2.3. Funcția ecologică a statului: conținut și mecanism de realizare**, reprezentînd o continuare logică a celui precedent, cuprinde o evaluare de ansamblu a funcției ecologice a statului și a mecanismului de realizare a acesteia.

Inițial, după o expunere destul de amplă a opiniilor exprimate în literatura de specialitate pe marginea acestui subiect, se conchide asupra faptului că statul contemporan dispune de o funcție distinctă – **funcția ecologică**, prin care își îndeplinește obligația de a asigura un mediu sănătos, echilibrat și favorabil pentru dezvoltarea armonioasă a fiecărei persoane și a întregii societăți (funcție ce merită a fi recunoscută oficial).

În contextul identificării obiectivelor urmărite prin realizarea funcției ecologice, se apreciază că acestea constau în asigurarea utilizării raționale a naturii și a resurselor ei, a protecției mediului și a asigurării securității ecologice [3, p. 8].

O atenție deosebită suscită cu această ocazie clarificarea esenței securității ecologice. Astfel, în baza expunerii unui șir de definiții, atestate în literatura de specialitate, se conturează ideea că securitatea ecologică constituie un obiectiv deosebit de important al statului în contextul exercitării funcției sale ecologice, întrucât dacă în cazul celorlalte două obiective (utilizarea rațională a naturii și a resurselor sale și protecția mediului) obiectele protejate sînt elementele mediului față de acțiunea nefastă a omului, atunci în cazul securității ecologice protejat în cea mai mare parte este deja omul, societatea față de impactul negativ al mediului (al calamităților naturale, situațiilor excepționale etc.). În același timp, se subliniază că cele trei obiective ale funcției ecologice a statului se află într-o interacțiune strînsă. Aceasta deoarece, imposibilitatea statului de a asigura o utilizare rațională a naturii și a resurselor ei poate genera probleme ce țin de protecția mediului, care, la rîndul lor, sînt de natură să cauzeze dificultăți în asigurarea securității ecologice a populației. Respectiv, se precizează că anume această interacțiune strînsă provoacă dezacorduri, la nivelul dezbaterilor teoretice, în ceea ce privește recunoașterea activității de asigurare a securității ecologice ca categorie distinctă de relații sociale reglementate de legislația ecologică.

În continuare, în vederea dezvoltării mecanismului de realizare a funcției ecologice a statului, este abordată politica de mediu, care în prezent cuprinde un spectru larg de probleme și aspecte ce țin de protecția mediului, cel mai semnificativ moment fiind preocuparea constantă a autorităților de a asigura onorarea angajamentelor statului asumate pe plan internațional și european, contribuind astfel la efortul comun al statelor în protecția mediului și asigurarea viitorului omenirii.

În context, se atrage atenția asupra faptului că eficiența și finalitatea politicii de mediu a statului în mare parte sînt condiționate de calitatea și eficiența legislației ecologice, care se prezintă atît ca un produs al politicii, cît și ca unul dintre instrumentele principale de realizare și transpunere practică a acesteia [1, p. 21-22].

Respectiv, se conchide că mecanismul juridic de reglementare a protecției mediului necesită o atenție sporită și o preocupare constantă din partea autorităților competente, pentru a se transpune cît mai coerent și adecvat obiectivele și strategiile politicii de mediu în conținutul legislației ecologice naționale.

Capitolul 3, intitulat PARTICULARITĂȚILE ȘI DEFICIENȚELE SISTEMULUI LEGISLAȚIEI ECOLOGICE CA RAMURĂ A LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA, este constituit din cinci paragrafe în care sunt studiate următoarele momente: fundamentarea științifică a conceptului de legislație ecologică; obiectul, scopul și principiile legislației ecologice, conținutul, structura și funcționarea sistemului legislației ecologice ca sistem, deficiențele mecanismului de asigurare a aplicării și respectării legislației ecologice.

În cuprinsul paragrafului **3.1. Fundamentarea științifică a conceptului de legislație ecologică**, se încearcă o explicare a esenței categoriilor de lege, lege ecologică, legislație, legislație ecologică, și o definiție a acestora.

În concret, se definește noțiunea de lege ecologică ca fiind *actul normativ adoptat de organul legislativ suprem al statului destinat reglementării relațiilor sociale de protecție a mediului* [2, p. 44]. Corespunzător, *legislația ecologică* reprezintă *totalitatea actelor normative – legi și acte subordonate legilor, care conțin norme juridice ecologice și reglementează raporturile sociale de mediu*.

Totodată, se precizează un moment deloc neglijabil și anume că, în virtutea semnifi-

cației și specificului său, legislația ecologică este constituită atât din norme juridice ecologice, cât și din norme ecologizate, fapt ce extinde considerabil limitele accepțiunii sale.

În ceea ce privește obiectul de reglementare al legislației ecologice se argumentează că acesta include următoarele categorii de relații: - relații de utilizare rațională a resurselor naturale; - relații de conservare a elementelor mediului; - relații de ameliorare (dezvoltare) a elementelor mediului; - relații de protecție față de poluarea chimică, fizică și biologică a mediului.

De asemenea, importantă este considerată și clasificarea relațiilor reglementate de legislația ecologică în funcție de obiectul nemijlocit în relații ce țin de folosirea, conservarea, dezvoltarea și protejarea: - resurselor abiotice (apa, aerul, solul, subsolul); - componentelor biotice (fauna și flora); - componentelor antropice (factori creați prin activitatea umană). Respectiv, se conchide că o asemenea clasificare a relațiilor prezintă o deosebită valoare practică, deoarece este de natură să contribuie la dezvoltarea sectorială a legislației ecologice. Drept consecință, în contextul unei eventuale sistematizări a legislației de mediu se consideră preferabilă această clasificare pentru asigurarea unei revizuirii complete a cadrului juridic din materie.

Referitor la clarificarea scopurilor legislației ecologice, în cuprinsul paragrafului se prezintă o grupare importantă a acestora în trei categorii [10, p. 74]: a) *scopuri generale*, caracteristice întregii legislații naționale; b) *scopuri speciale* – scopurile legislației ecologice în sens larg (cele ce reglementează relațiile de protecție a mediului și de utilizare a resurselor naturale); c) *scopuri concretizate* – scopuri mai restrânse, concrete, caracteristice anumitor obiecte și complexe ale naturii, precum și anumitor tipuri de activități ecologice. Concomitent se subliniază importanța deosebită a scopurilor speciale ale legislației ecologice, deoarece ele reflectă modelul cel mai optim de interacțiune a omului cu natura, model ce trebuie obținut în urma reglementării juridice a relațiilor din domeniu.

În urma analizei situației în materie de reglementare nemijlocită a scopurilor în conținutul actelor legislative ecologice, se conchide ideea nerespectării unei coordonări în acest sens: unele acte legislative stipulând scopuri generale pentru întreaga legislație și evitând a stabili scopul concretizat în sfera relațiilor pe care le reglementează și viceversa, legea-cadru în materie reglementează câteva scopuri concretizate, nereferindu-se, după cum ar fi normal, la unele scopuri generale pentru ansamblul legislației ecologice (de exemplu, asigurarea securității ecologice). În consecință, se subliniază necesitatea fixării în conținutul legii-cadru a scopurilor generale ale legislației ecologice, în legile speciale – a scopurilor generale (pentru principalele subramuri ale legislației), precum și a scopurilor speciale pentru fiecare tip de relații sociale reglementate.

Un alt aspect abordat în cadrul paragrafului în discuție rezidă în aprecierea rolului și importanței principiilor legislației ecologice. Luându-se în considerație faptul că acestea, reprezentând reguli juridice de maximă generalitate și universalitate pentru domeniu, au rolul de a orienta reglementările juridice spre atingerea scopurilor prestabilite, se întreprinde o clasificare (în principii fundamentale, generale și speciale), o explicare a acestora și o evaluare a gradului de consacrare juridică în cuprinsul actelor legislative ecologice.

În urma analizei mai multor acte legislative în materie, se concluzionează:

- *principiile fundamentale* domină ansamblul reglementărilor juridice privind protecția, conservarea și ameliorarea mediului, conferindu-le unitate, uniformitate și

tendința permanentă de integrare. Din aceste considerente, aceste principii trebuie reglementate în cuprinsul legii-cadru din domeniu, prin formule clare și concise.

- *principiile generale* constituie o categorie foarte importantă de principii întrucât ghidează întreaga activitate de protecție a mediului. Cu toate acestea, principiile date nu dispun de o reglementare adecvată, în sensul consacării lor în cuprinsul principalului act legislativ din domeniu. Mai mult, unele principii generale, consacrate în special la nivel internațional/comunitar (cum ar fi principiul prevenirii poluării și degradării mediului, principiul precauției etc.) nu sînt reglementate în actele legislative ecologice, după cum ar fi necesar.

- un aspect problematic al reglementării principiilor în legislația ecologică este stipularea repetată a unora și acelorași principii în cuprinsul mai multor acte legislative. Astfel, cel mai relevant exemplu îl constituie principiul priorității normelor juridice internaționale față de cele interne, denumit principiul internaționalizării, care este prevăzut în mai mult de 18 acte legislative din domeniu.

Generalizîndu-se asupra subiectului, se susține că rolul și importanța deosebită a principiilor sînt determinate și de faptul că acestea pot să compenseze, în mare parte, necunoașterea normelor juridice ecologice, contribuind substanțial la obținerea unui comportament ecologic adecvat din partea subiecților de drept. Din aceste considerente este semnificativ ca în procesul legislativ din domeniul reglementării relațiilor dintre om și natură o atenție deosebită să fie acordată principiilor juridice, în special, celor elaborate de teoria dreptului ecologic (adică principiile dreptului ecologic să devină principii ale legislației ecologice). Aceasta va permite crearea unui sistem de norme echilibrat și coerent, ce ar reglementa comportamentul ecologic al oamenilor și ar păstra stabilitatea, structura și ordinea juridică prestabilită, realizarea eficientă a reglementărilor juridice din domeniul ocrotirii mediului.

Paragraful **3.3. Sistemul legislației ecologice a Republicii Moldova: conținut, structură și funcționare**, este inițiat cu precizarea că sistemul legislației ecologice poate fi privit sub două aspecte: *al structurii* (aspect ce implică și conținutul legislației) și *al funcționării*. În primul caz se are în vedere totalitatea elementelor componente ce formează sistemul, și anume, actele legislative și normative din domeniu. Cel de-al doilea aspect al sistemului legislației ecologice ține de funcționarea componentelor sale în baza unei legături de subordonare și coordonare. Subordonarea presupune ajustarea normelor legilor speciale față de normele Constituției și a principalei legi din domeniu (numită în doctrină lege-cadru) în scopul dezvoltării și detalizării acestora, iar coordonarea privește evitarea reglementărilor repetate a unora și acelorași raporturi sociale în domeniu și, respectiv, asigurarea unei reglementări oportune și complete.

Referitor la conținutul legislației ecologice se precizează că acesta este format din normele juridice ecologice, care sunt clasificate în trei categorii principale [9, p. 17]: *ramurale* (referitoare la protecția și utilizarea resurselor naturale: a solului, a subsolului, a apelor etc.); *complexe* (referitoare la protecția și utilizarea complexelor naturale, a mediului în ansamblu); și *ecologizate* (normele altor ramuri de drept ce reflectă cerințele protecției mediului). În funcție de esența și specificul lor, normele juridico-ecologice sînt clasificate în următoarele categorii [3, p. 11]: norme-principii, norme-priorități și norme-reguli.

Privită în ansamblu, tipologia normelor juridice ecologice se dovedește a fi semnificativă, deoarece sugerează în mare măsură structura și modul de funcționare a sistemului legislației ecologice. În acest sens, se precizează că existența diferitor tipuri de

norme juridice ecologice (în special, a normelor ecologice propriu-zise și a normelor ecologizate) denotă stabilirea unor relații între legislația ecologică și alte ramuri ale legislației naționale și, respectiv, interconținutarea reciprocă, fapt ce fundamentează mecanismul juridic general de protecție a mediului. Această situație este fundamentată de una dintre direcțiile prioritare ale politicii de mediu a statului, și anume, de a integra cerințele de protecție a mediului în reformele economice și politicile sectoriale (în industrie, energetică, agricultură și industria alimentară etc.).

În contextul abordării structurii legislației ecologice, se precizează că din punct de vedere structural, aceasta este constituită din Constituție, Legea privind protecția mediului înconjurător, legile speciale, actele normative adoptate de Guvern, de organul central de specialitate al administrației publice și de organele administrației publice locale. În același timp, din structura legislației fac parte și tratatele, convențiile și acordurile internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte. O atenție distinctă se acordă clasificării în funcție de diferite criterii a actelor normative ce formează legislația ecologică.

O idee importantă subliniată în context relevă faptul că atât conținutul cât și structura legislației ecologice sînt influențate, într-o anumită măsură, de relațiile acesteia cu alte ramuri ale legislației naționale, desfășurate în principal în următoarele direcții: influența asupra conținutului și structurii altor acte legislative; preluarea unor principii și dispoziții generale din alte ramuri; utilizarea normelor și instituțiilor altor ramuri ale legislației în reglementarea raporturilor ecologice; completarea normelor de blanchetă a altor ramuri și conținerea în normele legislației ecologice a trimiterilor la instituțiile ramurilor fundamentale [8, p. 99-100]

La acest capitol merită atenție relațiile în cadrul cărora are loc ecologizarea normelor juridice din alte ramuri ale legislației naționale. Prin urmare, aceasta se prezintă atât drept o condiție teoretică, cât și o necesitate practică pentru asigurarea realizării eficiente a politicii naționale de mediu, în general, și a procesului de protecție a mediului, în special.

Un alt moment studiat în cadrul paragrafului în discuție este legea-cadru din domeniu în calitatea sa de element important al sistemului legislației ecologice.

Potrivit cercetătorilor [7, p. 94], locul legii-cadru în sistemul legislației ecologice este determinat în mod obiectiv de realizarea unei reglementări juridice integrate care, la rîndul său, este de natură să asigure o dezvoltare echilibrată și coordonată a legislației în domeniu. Specificul acestei legi rezidă în crearea unui mecanism de reglementare a relațiilor ecologice cu un pronunțat caracter universal.

Prin esență, se precizează că legea-cadru trebuie să reflecte legitățile generale ale interacțiunii societății cu natura, principiile reglementării juridice a utilizării și protecției factorilor de mediu, precum și să stabilească metodele și mijloacele de asigurare a principiului ecosistemic în reglementarea din domeniu. Respectiv, sarcina legii-cadru este de a realiza principiul reglementării complexe a relațiilor ecologice, moment de natură să asigure eficiența acțiunii normelor sale.

În urma evaluării profunde a conținutului Legii privind protecția mediului înconjurător, se constată, cât nu ar fi de paradoxal, o diminuare substanțială a statutului acesteia de lege-cadru în domeniu. În concret, se conchide că legea în cauză, prin esență, nu este o lege-cadru pentru sistemul actual al legislației ecologice naționale, cu toate că își reglementează acest statut. Pornind de la caracterul fragmentar, lacunar, incomplet, în mare parte depășit al reglementărilor conținute, această lege nu face față sarcinilor ce

stau în fața unor asemenea tipuri de acte legislative, fapt ce, în mare măsură, afectează caracterul sistemic al legislației ecologice și eficacitatea ei.

În baza aceleiași evaluări, care demonstrează necesitatea unei redactări în proporție de 50 la sută și mai mult a legii în cauză, se pledează pentru adoptarea unei noi legi-cadru în domeniu, care să corespundă atât complexului de relații sociale reglementate de legislația ecologică, cât și obiectivelor strategice ale actualei politici naționale de mediu, care ar fortifica caracterul sistemic și eficiența practică a acesteia. Totodată, se argumentează necesitatea includerii în cuprinsul *Legii privind actele legislative* a **legii-cadru** ca categorie distinctă de legi (legi generale) și atribuirea, inclusiv la nivel constituțional, a statutului juridic de lege organică. La rândul lor, toate actele legislative (legile) chemate să dezvolte dispozițiile legii-cadru urmează să fie recunoscute ca fiind *legi ordinare*, în vederea accentuării caracterului subordonat legii-cadru în materie (astfel fiind evitate cazurile în care legile în cauză sunt recunoscute ca fiind legi organice (cum ar fi de exemplu Legea cu privire la grădinile botanice, Legea privind securitatea biologică, Legea regnului vegetal etc.).

Pargraful **3.4. Problemele mecanismului de asigurare a aplicării și respectării legislației ecologice** cuprinde o analiză succintă a mecanismului de asigurare a aplicării și respectării legislației ecologice în vederea aprecierii eficienței acestuia.

Necesitatea abordării acestui subiect este dictată de frecvența menționare în literatura de specialitate [3, p. 17] a faptului că legile ecologice, în mare măsură, poartă un caracter declarativ, cuprinzând principii și stipulări generale. O problemă destul de importantă în acest sens constă în faptul că legile nu prevăd un mecanism concret de aplicare, cu toate că ele trebuie să stipuleze actele normative necesare a fi elaborate pentru funcționarea acestora, stabilind un grafic pentru adoptarea lor.

Prin urmare, se argumentează necesitatea ca actele legislative ecologice să conțină în mod implicit mecanismele de aplicare sau, cel puțin, să prevadă totalitatea actelor normative menite să asigure aplicarea actului legislativ concret. În același timp, acestea trebuie adoptate fie concomitent, fie la scurt timp după adoptarea legilor propriu-zise, moment de natură să asigure coeziunea internă a sistemului legislativ ecologic și, respectiv, să faciliteze aplicarea și respectarea legislației din domeniu. De asemenea, este importantă și actuală necesitatea de a modifica corespunzător sau de a elabora acte legislative ecologice cu acțiune directă (care să înglobeze, în mare parte, pe cât posibil, mecanismul lor de aplicare), întrucât acest fapt contribuie substanțial la respectarea principiului priorității reglementării legislative în dezvoltarea legislației ecologice.

Referitor la mecanismul de asigurare a respectării legislației ecologice, se precizează că acesta este constituit din mai multe elemente, dintre care fac parte: răspunderea pentru încălcarea legislației ecologice, expertiza ecologică, licențierea ecologică, asigurarea ecologică, certificarea ecologică, controlul ecologic etc.

Fiind orientată atenția, în concret, asupra răspunderii juridice pentru încălcarea legislației ecologice, se subliniază că aceasta este astăzi o instituție care se aplică din ce în ce mai mult datorită multiplicării și diversificării riscurilor ecologice, a înmulțirii prejudiciilor aduse mediului și a creșterii gravității lor determinate de aprofundarea crizei ecologice mondiale. Prin urmare, răspunderea juridică are menirea de a asigura respectarea ordinii juridice ecologice care, la rândul său, presupune păstrarea resurselor naturale și a mediului natural în care locuiește omul, prevenirea producerii de influențe negative

asupra mediului de către activitățile economice sau de altă natură desfășurate de către om, ameliorarea calității mediului în interesul generațiilor prezente și viitoare.

Drept instituții importante pentru asigurarea respectării legislației ecologice ce prezumă a fi răspunderea civilă, penală și contravențională. Realizându-se o evaluare a situației în domeniu (a nivelului în care legislația civilă, penală și contravențională reglementează formele corespunzătoare de răspundere pentru încălcarea legislației ecologice), se constată o serie de imperfecțiuni, moment ce sugerează concluzia că procesul ecologizării normelor dreptului civil, penal și contravențional necesită a fi dezvoltat și în continuare pentru a fi suplinite toate lacunele și deficiențele ce reduc, în mare măsură, eficiența normelor juridice ecologice.

Capitolul 4, FACTORI ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE A LEGISLAȚIEI ECOLOGICE A REPUBLICII MOLDOVA, conține o caracterizare a factorilor ce influențează formarea legislației ecologice și o identificare a perspectivelor de dezvoltare a acesteia.

Paragraful **4.1. *Privire generală asupra factorilor ce influențează dezvoltarea legislației ecologice***, cuprinde o expunere a principalilor factori ce influențează formarea și dezvoltarea legislației ecologice, precum: factorul juridic, social, politic, economic, ecologic, cu specificarea semnificației deosebite a fiecăruia.

O atenție specială se acordă factorului extern și celui social. Astfel, se apreciază pe bună dreptate că relațiile stabilite de Republica Moldova pe plan extern (la nivel european și internațional) au marcat chiar de la bun început formarea legislației ecologice și, ulterior, au influențat considerabil dezvoltarea acesteia.

Prin esență, implementarea normelor și principiilor dreptului ecologic internațional și comunitar în legislația ecologică națională contribuie substanțial la elaborarea unui cadru juridic eficient care corespunde noilor provocări ecologice ale lumii contemporane.

Respectiv, se apreciază ca fiind destul de important ca acest proces să se desfășoare: conform unei concepții clare în domeniu, fundamentate științific; de specialiști calificați; în urma unei evaluări a situației din legislația națională; prin transpunerea, pe cât posibil, în norme cu acțiune directă, respectându-se strict ierarhia acestora; prin cele mai raționale metode: modificarea actelor normative în vigoare, completarea acestora și, doar în cazuri extreme, adoptarea de acte noi; operarea de modificări în mod coordonat concomitent în toate actele normative care au tangență cu dispozițiile ce urmează a fi implementate, moment de natură să garanteze și să asigure caracterul sistemic al legislației ecologice naționale, precum și să evite repetările inutile și excesul de normativitate; elaborarea concomitentă și a mecanismelor necesare pentru transpunerea practică; păstrarea unui limbaj simplu și accesibil atât pentru specialiști, cât și pentru simplii cetățeni.

Un alt factor cu impact deosebit asupra dezvoltării legislației ecologice este considerată implicarea activă a societății civile în procesul legislativ, normativ și decizional. Anume datorită contribuției acestui sector al societății (ONG-urilor), în Republica Moldova poate fi atestată o descentralizare continuă a puterii de stat, o informare mai amplă a populației și o participare activă a ei la luarea deciziilor în domeniul protecției mediului.

În general, se susține ideea că ONG-urile contribuie eficient la dezvoltarea unei legislații ecologice cu un conținut democratic, prin proceduri democratice, în corespundere cu interesele generale ale societății, reducând astfel posibilitatea promovării unor interese politice particulare.

Totodată, grație profesionalismului și specializării unora din ONG-uri în domeniul de

referință și a relațiilor intense stabilite cu ONG-urile din alte state, de nivel regional sau internațional, sînt posibile o evaluare mai accesibilă a experienței altor state, preluarea celor mai de succes realizări și transpunerea lor la nivelul cadrului juridic național. Desigur, asemenea oportunități trebuie apreciate la justa lor valoare, în special, de către factorii de decizie.

În baza acestor momente, se conchide că la moment, unul dintre obiectivele principale ale politicii de mediu trebuie axat pe perfecționarea corespunzătoare a cadrului juridic care să asigure realizarea dreptului cetățenilor de a participa efectiv la procesul decizional și legislativ.

Paragraful **4.2. *Perspectivile dezvoltării legislației ecologice a Republicii Moldova prin prisma exigențelor tehnicii legislative*** cuprinde o expunere detaliată a normelor de tehnică legislativă ce urmează a fi respectate în procesul dezvoltării unei legislații ecologice eficiente la nivel național.

În concret este vorba despre: ▪ *Dezvoltarea legislației ecologice în conformitate cu dispozițiile constituționale și orientarea spre realizarea acestora*; ▪ *Asigurarea unității sistemului de drept*; ▪ *Asigurarea caracterului sistemic al legislației* (prin adoptarea pachetelor de acte legislative); ▪ *Respectarea economiei juridice* (adoptarea unui număr mic de acte normative și folosirea metodei de codificare a actelor legislative); ▪ *Respectarea principiului separației puterilor în stat*; ▪ *Combinarea în conținutul actelor legislative a normelor materiale cu cele procesuale*; ▪ *Reducerea la minimum a normelor de blanchetă și formularea legilor ca acte cu acțiune directă*; ▪ *Stabilirea în lege a termenilor în care urmează să fie realizate măsurile date în competența organelor executive*; ▪ *Reflectarea în lege a echilibrului dintre interesele ecologice ale societății și a diferitor grupuri de cetățeni*; ▪ *Formularea calitativă a textului legii* (ceea ce presupune claritate, precizie, logică interioară, lipsa contradicțiilor și a dispozițiilor declarative, determinarea în legi a mecanismelor de realizare a măsurilor de protecție a mediului și de utilizare rațională a resurselor naturale, de respectare și apărare a drepturilor ecologice ale omului); ▪ *Asigurarea fundamentării științifice a legiferării*; ▪ *Asigurarea, concomitent cu adoptarea și intrarea în vigoarea a legii, a operării tuturor modificărilor necesare în alte legi ecologice*, precum și în actele puterii executive care urmează să dezvolte dispozițiile acestora; ▪ *Ecologizarea paralelă a celorlalte ramuri ale legislației naționale ce au tangență cu relațiile de protecție a mediului*.

Prin urmare, se conchide că doar o respectare consecventă a acestor reguli de tehnică legislativă este în măsură să determine dezvoltarea coerentă și armonioasă a sistemului legislației ecologice, lipsită de lacune și alte erori juridice ce ar putea să-i afecteze eficiența practică.

Ultimul paragraf al tezei, **4.3. *Sistematizarea – direcție prioritară a dezvoltării legislației ecologice***, înserează abordarea unui subiect indispensabil dezvoltării contemporane a legislației ecologice a Republicii Moldova.

Pentru început, este clarificată esența sistematizării legislației, prin care se înțelege activitatea de ordonare și perfecționare a legislației, organizarea ei ca sistem prin întocmirea de culegeri sau acte normative complexe [12, p. 126] și sînt identificate trei forme de sistematizare: încorporarea, codificarea și consolidarea.

În pofida faptului că întreaga legislație ecologică poate fi sistematizată prin utilizarea tuturor formelor nominalizate, unii cercetători chiar accentuînd necesitatea sistematizării treptate a legislației prin toate aceste forme [11, p. 17], în majoritatea

cazurilor, însă sînt expuse avantajele codificării. Respectiv, se precizează că codificarea este o formă superioară de sistematizare realizată de legiuitor, întrucît ea pornește totdeauna de la principiile generale ale sistemului dreptului și ale unei ramuri de drept, căutînd să redea, într-un singur act, cu un conținut și o formă unitare, cît mai complet și încheșat, toate normele juridice dintr-o ramură.

Ținîndu-se cont de aceste considerente, în prezent, în favoarea codificării pledează cel puțin două argumente fundamentale, de ordin cantitativ și calitativ: pe de o parte, dezvoltarea explozivă a textelor normative în domeniu, depășind cu mult în abundență materii tradiționale, care necesită dezvoltare, ordine, raționalizare și eficientizare, iar, pe de altă parte, predispoziția naturală sistematizantă și globalizantă a dreptului ecologic.

Evident, asemenea adevăruri sînt de necontestat. Însă, dată fiind situația legislației ecologice naționale ce necesită remedieri și aplanări cu finalitatea unei sporiri a eficienței, se consideră că soluția rezidă anume în sistematizarea acesteia, la moment prin incorporare și consolidare. Pentru realizarea unei codificări, se conchide că atît autoritățile competente, cît și cadrul juridic din domeniu nu sînt pregătite, acest moment fiind de natură să complice extrem de grav procesul codificării în ansamblu și pentru o lungă perioadă de timp.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza cercetării mai multor aspecte ale legislației ecologice a Republicii Moldova, ca sistem de reglementări juridice a protecției mediului, putem generaliza următoarele **concluzii importante**:

- Legislația ecologică a Republicii Moldova reprezintă o ramură complexă a legislației naționale, constituită din totalitatea actelor normative (legi și acte subordonate legilor) care conțin norme juridice ecologice și reglementează relațiile sociale ce țin de folosirea rațională a resurselor naturale și protecția factorilor naturali și artificiali ai mediului, cu scopul prevenirii și combaterii influenței negative a activităților economice și de altă natură a omului asupra mediului și a sănătății populației (față de poluarea chimică, fizică și biologică). Respectiv, importanța covârșitoare a legislației ecologice în reglementarea relațiilor din societate este determinată de faptul că ea are menirea să asigure atât protecția mediului, cât și nemijlocit ființa umană.

- Caracterul complex al legislației ecologice este determinat, într-o anumită măsură, de ecologizarea normelor juridice din alte ramuri ale legislației naționale, fapt deosebit de necesar pentru asigurarea realizării eficiente a politicii naționale de mediu, în general, și a procesului de protecție a mediului, în mod special.

- În cadrul sistemului de norme juridice ecologice, un loc prioritar îl au principiile, care, prin conținutul lor, ridică și impun protecția mediului la rang de interes general și preocupare majoră în raport cu interesele și preocupările de altă natură. Principiile legislației ecologice, avînd rolul de a orienta reglementările juridice spre atingerea scopurilor prestabilite, asigură echilibrul și coerența sistemului normativ-juridic ecologic, păstrează stabilitatea, structura și ordinea juridică prestabilită, precum și contribuie la realizarea eficientă a reglementărilor juridice în domeniul ocrotirii mediului.

- Caracterul sistemic al legislației ecologice presupune funcționarea componentelor sale în baza unor raporturi de subordonare și coordonare. Subordonarea presupune ajustarea normelor legilor ecologice speciale față de normele Constituției și a legii-cadru în scopul dezvoltării și detalizării acestora, iar coordonarea privește evitarea reglementărilor repetate a unora și acelorași raporturi sociale în domeniu și, respectiv, asigurarea unei reglementări oportune și complete. De asemenea, funcționarea cadrului normativ-juridic ca sistem este materializată, într-o anumită măsură, prin mecanismele de asigurare a aplicării și respectării legislației ecologice.

- Dezvoltarea legislației ecologice a Republicii Moldova este influențată de o serie de factori de diferită natură (politici, sociali, economici, juridici, ecologici etc.), dintre care deosebit de importanți sînt factorul extern și cel social. Factorul extern asigură corespunderea legislației ecologice cu criteriile general acceptate pe plan european și internațional, iar factorul social influențează legislația în direcția corespunderii condițiilor social-economice concrete ale societății noastre, în special, problemelor ecologice locale, cât și intereselor generale ale statului și comunității.

Principalele probleme ale legislației ecologice a Republicii Moldova la etapa actuală ar fi:

1. *Legea privind protecția mediului înconjurător*, prin esență, nu poate fi considerată o lege-cadru pentru sistemul actual al legislației ecologice naționale, cu toate că își reglementează acest statut. Ținînd cont de caracterul fragmentar, incomplet, în mare parte depășit al reglementărilor conținute, această lege nu îndeplinește sarcinile ce

stau în fața unor asemenea tipuri de acte legislative, fapt ce, în mare măsură, afectează caracterul sistemic al legislației ecologice și eficacitatea acesteia.

2. Nerespectarea normelor de tehnică legislativă în procesul de elaborare, modificare și armonizare a actelor legislative ecologice.

3. Diminuarea considerabilă a rolului principiilor juridice în reglementarea protecției mediului și în asigurarea echilibrului și coerenței sistemului normativ-juridic ecologic.

4. Orientarea legiuitorului spre dezvoltarea sectorială a legislației ecologice, fapt ce determină adesea dublările și repetările normelor juridice în diferite acte legislative, precum și lipsa unității interne a sistemului legislativ.

5. Imperfecțiunea mecanismului de aplicare a legilor ecologice; prezența uneori a unor vădite disonanțe între actele normative și legile pentru care au fost elaborate; lipsa frecventă în cuprinsul actelor legislative a dispozițiilor care să reglementeze mecanismul de aplicare a actului în cauză.

6. Imperfecțiuni la nivelul instituției răspunderii (penale și contravenționale) pentru încălcarea legislației ecologice, în special, reglementarea în cuprinsul unor acte legislative a componentelor de infracțiune și contravenție pentru care legea penală și cea contravențională nu prevăd măsuri de răspundere.

Pentru soluționarea problemelor enunțate, precum și a altor deficiențe atestate (în cuprinsul tezei) la nivelul legislației ecologice și pentru asigurarea perfecționării și dezvoltării continue a acesteia, în vederea sporirii eficienței ei, propunem următoarele **recomandări**, de care eventual s-ar ține cont în perspectivă:

✓ **Modificarea dispozițiilor constituționale în domeniu:**

1. Substituirea sintagmei „*fiecărui cetățean*” din art. 59 din Constituție cu sintagma „*fiecărei persoane*”, pentru ca protecția mediului, conservarea și ocrotirea monumentelor istorice și culturale să constituie o obligație a fiecărei persoane;

2. Formularea dispozițiilor art. 37 alin. (4) din Constituție după cum urmează: „*Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele ecologice cauzate mediului, sănătății și proprietății persoanei în urma comiterii de contravenții și infracțiuni ecologice*”. O asemenea formulare ar stabili răspunderea juridică în toată complexitatea ei (civilă, contravențională și penală) pentru faptele de încălcare a legislației ecologice. Mai mult ca atât, din conținutul ei desprindem preocuparea statului de a proteja împotriva daunelor ecologice nu numai sănătatea și „proprietatea” persoanei, dar și mediul.

✓ **Pentru optimizarea legislației ecologice ca sistem, propunem:**

1. În conținutul actelor legislative ecologice, să fie determinate în mod cât mai concret și corespunzător scopul și obiectivele acestora, precum și principiile aplicabile relațiilor sociale reglementate de către acestea;

2. Consolidarea statutului de lege-cadru a *Legii privind protecția mediului înconjurător* (în virtutea faptului că aceasta este recunoscută a fi la moment perimată, se impune necesitatea elaborării unei noi legi-cadru în materie);

3. Consacrarea în cuprinsul *Legii privind actele legislative* a categoriei de lege-cadru și atribuirea acesteia la categoria actelor legislative generale;

4. Atribuirea statutului de lege organică viitoarei *Legi privind protecția mediului*, iar actelor legislative menite să dezvolte reglementările acesteia – statutul de legi ordinare, pentru ca astfel să se asigure coordonarea și subordonarea (în accepțiunea stabilită în cuprinsul tezei) necesară dintre legea-cadru și celelalte acte legislative ecologice;

5. Evitarea disonanțelor dintre actele legislative și actele normative elaborate întru aplicarea acestora; evitarea stabilirii de norme juridice primare în cuprinsul actelor subordonate legii;

6. Reglementarea în conținutul actelor legislative ecologice a mecanismului de aplicare a lor sau, cel puțin, indicarea clară a actelor normative menite să asigure aplicarea actului legislativ concret. Acestea trebuie adoptate fie concomitent, fie la scurt timp după adoptarea legilor propriu-zise. Acest fapt ar asigura coeziunea internă a sistemului legislativ ecologic și, respectiv, ar facilita aplicarea și respectarea legislației din domeniu;

7. Modificarea corespunzătoare a legislației contravenționale și penale pentru asigurarea realizării principiului inevitabilității răspunderii juridice pentru orice încălcare a legislației ecologice.

8. Respectarea în cadrul procesului legislativ cu precădere a următoarelor reguli de tehnică legislativă: ▪ *Dezvoltarea legislației ecologice în conformitate cu dispozițiile constituționale și orientarea spre realizarea acestora*; ▪ *Asigurarea unității sistemului de drept*; ▪ *Asigurarea caracterului sistemic al legislației* (prin adoptarea pachetelor de acte legislative); ▪ *Respectarea economiei juridice* (adoptarea unui număr mic de acte normative și folosirea metodei de codificare a actelor legislative); ▪ *Respectarea principiului separației puterilor în stat*; ▪ *Combinarea în conținutul actelor legislative a normelor materiale cu cele procesuale*; ▪ *Reducerea la minimum a normelor de blanchetă și formularea legilor ca acte cu acțiune directă*; ▪ *Stabilirea în lege a termenilor în care urmează să fie realizate măsurile date în competența organelor executive*; ▪ *Reflectarea în lege a echilibrului dintre interesele ecologice ale societății și a diferitor grupuri de cetățeni*; ▪ *Formularea calitativă a textului legii* (ceea ce presupune claritate, precizie, logică interioară, lipsa contradicțiilor și a dispozițiilor declarative, determinarea în legi a mecanismelor de realizare a măsurilor de protecție a mediului și de utilizare rațională a resurselor naturale, de respectare și apărare a drepturilor ecologice ale omului); ▪ *Asigurarea fundamentării științifice a legiferării*; ▪ *Asigurarea, concomitent cu adoptarea și intrarea în vigoare a legii, a operării tuturor modificărilor necesare în alte legi ecologice*, precum și în actele puterii executive care urmează să dezvolte dispozițiile acestora; ▪ *Ecologizarea paralelă a celorlalte ramuri ale legislației naționale ce au tangență cu relațiile de protecție a mediului*.

✓ ***Pentru asigurarea dezvoltării calitative și eficiente a legislației ecologice a Republicii Moldova considerăm necesar de a se acorda o atenție deosebită:***

1. *Procesului de implementare a normelor și principiilor dreptului ecologic internațional și comunitar în legislația ecologică națională*, care trebuie să se desfășoare: - conform unei concepții clare în domeniu, fundamentate științific; - de specialiști calificați; - în urma unei evaluări a situației din legislația națională; - prin transpunerea, pe cât posibil, în norme cu acțiune directă, respectându-se strict ierarhia acestora; - prin cele mai raționale metode: modificarea actelor normative în vigoare, completarea acestora și, doar în cazuri extreme, adoptarea de acte noi; - operarea de modificări în mod coordonat concomitent în toate actele normative care au tangență cu dispozițiile ce urmează a fi implementate, ceea ce ar garanta și asigura caracterul sistemic al legislației ecologice naționale, precum și ar evita repetările inutile și excesul de normativitate; - elaborarea concomitentă și a mecanismelor necesare pentru transpunerea practică; - păstrarea unui limbaj simplu și accesibil atât pentru specialiști, cât și pentru simplitii cetățeni.

2. *Procesului de sistematizare a legislației ecologice*, ca unică soluție pentru problemele ce o afectează și pentru dezvoltarea armonioasă a acesteia, care trebuie să se desfășoare de la simplu la compus, în baza unei concepții fundamentate științific.

În special, pentru început, considerăm necesare: - studierea nivelului de coerență și corelație a normelor juridice din diferite acte legislative din domeniu pentru a fi constatate eventualele coliziuni și contradicții; - excluderea din conținutul actelor normative a normelor perimate și depășite; - reformularea unora din ele pentru a le expune într-o ordine logică și consecutivă; - verificarea sistemului de norme ecologizate și consolidarea acestora; - modificarea actelor legislative conform angajamentelor asumate de către stat pe plan internațional și comunitar (implementarea principiilor și normelor de drept ecologic internațional și comunitar), urmărindu-se elaborarea unor acte legislative cu acțiune directă etc.

La un alt nivel de sistematizare se impune o abordare diferențiată prin gruparea diferitor norme juridice după obiectul lor de reglementare și crearea unor instituții juridice în domeniu; consolidarea actelor normative subordonate legilor (care, în ultimul timp, sînt suficient de numeroase, fiind elaborate de mai multe organe de stat) prin elaborarea unor culegeri „tematice” (în funcție de obiectul de reglementare); compilarea diferitor acte legislative cu același obiect de reglementare etc.

Doar după asemenea proceduri și modalități de sistematizare a legislației în domeniu va fi posibilă trecerea la o altă etapă de sistematizare – codificarea, care, în viziunea noastră, trebuie inițiată cu consolidarea rolului și locului *Legii protecției mediului* ca lege-cadru (în varianta sa nouă) în sistemul legislației ecologice. Astfel, prin utilizarea metodei integrative de sistematizare, se va putea treptat ajunge la momentul în care codificarea, prin elaborarea unui Cod Ecologic, va fi inevitabilă – conștientizată ca unică variantă posibilă de dezvoltare a legislației ecologice a Republicii Moldova.

Avantajele elaborărilor propuse consistă în elucidarea carențelor și disfuncționalităților sistemului legislației ecologice a Republicii Moldova și a mecanismului de aplicare a acestuia. Prin urmare, propunerile formulate vor contribui la optimizarea reglementării juridice a protecției mediului în Republica Moldova.

În mod special, măsurile propuse vor contribui la raționalizarea procesului de sistematizare a legislației ecologice, ca unică modalitate de asigurare a calității și eficienței acesteia.

Impactul asupra științei și culturii. Prin concluziile și recomandările științifice, teza completează problematica juridică în domeniul protecției mediului, contribuind astfel la dezvoltarea continuă a științei dreptului mediului și, în special, la amplificarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice privind structura și mecanismul de funcționare al legislației ecologice. În același timp, prin conținutul său, teza prefigurează noi direcții de cercetare științifică în domeniu.

Prin accentuarea valorii dreptului la informația de mediu, a rolului și necesității implicării publicului în procesul legislativ, normativ și decizional, prezenta lucrare se integrează organic în procesul de popularizare a valorilor democratice din lumea contemporană, contribuind astfel la dezvoltarea unei culturi juridice și ecologice la nivelul societății în ansamblu.

În perspectivă, întru dezvoltarea cercetărilor în sfera reglementării juridice a protecției mediului, considerăm binevenită extinderea studierii procedurilor și metodelor concrete de sistematizare a legislației ecologice cu prefigurarea unor posibile consolidări și încorporări a actelor legislative și normative din domeniu. În același timp, prezintă importanță cercetarea și evaluarea nivelului de ecologizare a altor ramuri ale legislației naționale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Belecciu Șt., Rotaru A. *Politica de mediu a Republicii Moldova – cadru general de realizare a protecției mediului înconjurător*, Legea și Viața, nr. 12, 2009, p. 16-22.
2. Belecciu Șt., Rotaru A. *Legislația ecologică a Republicii Moldova: concept și esență*, Revista Națională de Drept, nr. 1, 2010. p. 44-50.
3. Capcelea A. *Dreptul ecologic*. Chișinău: Întreprinderea Editorial-Poligrafică „Știința”, 2000. 271 p.
4. Costachi Gh., Rotaru A. *Protecția mediului înconjurător – concept și esență*, Legea și viața, nr. 4, 2008, p. 40-45.
5. Lupan E. *Dreptul mediului. Tratat elementar I (partea generală)*. București: Editura Lumina Lex, 1996, 238 p.
6. Vlaicu V. *Conceptul protecției mediului*. În: Avocatul Poporului, 2007, nr. 8-9. p. 17-18.
7. Бринчук М. М. *Экологическое право*. 2-е издание. Москва: Юристъ, 2005, 670 p.
8. Дубовик О. Л. *Экологическое право. Учебник*. Москва: «ТК Велби», Издательство Проспект, 2004. 304 p.
9. Замфир П., Замфир Н. *Экологическое право (учебное пособие в схемах)*. Кишинев: «Реклама», 2002. 104 p.
10. Игнатъева И. А. *Цели и задачи экологического законодательства*. Государство и право, 2002, nr. 7. p. 71-81.
11. Игнатъева И. А. *Экологическое законодательство России: теория и практика систематизации*. Автореферат на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2007. 46 p.
12. Орлов Н. А. *Направления систематизации экологического законодательства, обеспечивающие устойчивое развитие Украины*. Ученые записки Таврического Университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 19 (58), 2006, nr. 1. p. 124-133.

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI:

1. **Rotaru A.** *Охрана природы – долг государства и каждого гражданина*. În: „Probleme actuale ale științelor socio-umane în condițiile integrării europene”. Materiale ale Conferinței teoretico-științifice internaționale (28 ianuarie 2006). Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006, p. 310-311(0,10 c.a.).
2. **Marinescu C., Rotaru A.** *Rolul statului în păstrarea unui mediu ambiant sănătos*. În: „Probleme actuale ale științelor socio-umane în condițiile integrării europene”. Materiale ale Conferinței teoretico-științifice internaționale (28 ianuarie 2006). Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006, p. 520-521 (0,13 c.a.).
3. **Nagrudnii L., Rotaru A.** *Problemele ecojuridice contemporane. Securitatea ecologică a Republicii Moldova (în condițiile globalizării)*. În: „Probleme actuale ale științelor socio-umane în condițiile integrării europene”. Materiale ale Conferinței teoretico-științifice internaționale (28 ianuarie 2006). Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006, p. 659-661 (0,26 c.a.).

4. **Rotaru A., Spătaru T.** *Asigurarea juridică a politicii ecologice.* În: „Probleme actuale ale științelor socio-umane în condițiile integrării europene”. Materiale ale Conferinței teoretico-științifice internaționale (28 ianuarie 2006). Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006, p. 662 (0,11 c.a.).
5. **Rotaru A.** *Accesul la informație în domeniul mediului.* În: *Legea și Viața*, 2006, nr. 12, p. 47-48 (0,26 c.a.).
6. **Rotaru A.** *Probleme privind protecția mediului și utilizarea durabilă a resurselor naturale în Republica Moldova.* În: *Legea și Viața*, 2006, nr. 2. p. 37-38 (0,13 c.a.).
7. **Marinescu C., Rotaru A.** *Rolul statului în păstrarea unui mediu ambiant sănătos.* În: *Legea și Viața*, 2006, nr. 4. p. 46-47 (0,16 c.a.).
8. **Rotaru A., Spătaru T.** *Asigurarea juridică a politicii ecologice.* În: *Legea și Viața*, 2006, nr. 7. p. 55 (0,14 c.a.).
9. **Costachi Gh., Rotaru A.** *Protecția mediului înconjurător – concept și esență.* În: *Legea și Viața*, 2008, nr. 4. p. 40-45 (0,58 c.a.).
10. **Costachi Gh., Rotaru A.** *Funcția ecologică a statului – esență și forme de realizare.* În: *Legea și Viața*, 2008, nr. 5. p. 4-8 (1,31 c.a.).
11. **Ротару А.** *Правовое регулирование охраны окружающей среды.* În: *Закон и Жизнь*, 2006, nr. 2. p. 43-44 (0,15 c.a.).
12. **Belecciu Șt., Rotaru A.** *Politica de mediu a Republicii Moldova – cadru general de realizare a protecției mediului înconjurător.* În: *Legea și Viața*, 2009, nr. 12. p. 16-22 (0,92 c.a.).
13. **Belecciu Șt., Rotaru A.** *Legislația ecologică a Republicii Moldova: concept și esență.* În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 1. p. 45-50 (0,92 c.a.).
14. **Rotaru A.** *Condițiile și beneficiile participării publicului la procesul decizional în sfera protecției mediului înconjurător.* În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 3. p. 71-76 (1,10 c.a.).
15. **Belecciu Șt., Rotaru A.** *Rolul și importanța principiilor juridice în dezvoltarea legislației ecologice.* În: *Legea și Viața*, 2010, nr. 4. p. 4-12 (1,08 c.a.).

ADNOTARE

ROTARU ALINA. *Probleme ale dezvoltării legislației ecologice a Republicii Moldova la etapa actuală.* Teza pentru obținerea gradului științific de doctor în drept Specialitatea: 12.00.02 – Drept public (ecologic); organizarea și funcționarea instituțiilor de drept. Chișinău, 2012.

Structura: Teza de doctor în drept cuprinde: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 377 de titluri, 184 pagini text de bază. Rezultatele științifice obținute sînt publicate în cuprinsul a 15 articole științifice.

Cuvinte-cheie: mediu, protecția mediului, sistem al legislației ecologice, act legislativ ecologic, funcție ecologică, politică de mediu, securitate ecologică, cod ecologic, informație ecologică, principii ecologice.

Domeniul de studiu: dreptul ecologic

Scopul și obiectivele tezei. Scopul lucrării constă în studierea complexă a esenței, structurii și modului de funcționare a legislației ecologice a Republicii Moldova ca sistem, pentru a elucidă cele mai semnificative probleme ce marchează dezvoltarea acesteia la etapa actuală și formularea unor posibile căi și soluții de remediere a acestora. Obiectivele cercetării sînt: elucidarea rolului statului în asigurarea protecției mediului, prin analiza funcției ecologice și a politicii de mediu; dezvăluirea esenței și particularităților legislației ecologice ca ramură a legislației naționale; cercetarea scopului și principiilor legislației ecologice și evidențierea rolului acestora în dezvoltarea cadrului normativ-juridic ecologic; examinarea structurii și modului de funcționare a sistemului legislației ecologice; evaluarea calității și importanței legii-cadru din domeniu pentru funcționarea sistemului dat; formularea unor propuneri pentru sistematizarea rațională a legislației ecologice în scopul sporirii eficienței sale practice etc.

Noutatea și originalitatea științifică. Lucrarea cuprinde o investigație complexă și integrativă a legislației ecologice a Republicii Moldova, axată pe elucidarea principalelor elemente ce asigură caracterul sistemic al legislației din domeniu, a factorilor ce contribuie la dezvoltarea calitativă a acesteia și a deficiențelor ce trebuie depășite la momentul actual.

Problema științifică importantă soluționată constă în identificarea deficiențelor sistemului legislației ecologice a Republicii Moldova și a celor mai importante și eficiente căi de soluționare și optimizare a acesteia în ansamblu la etapa actuală.

Teza conține o viziune distinctă asupra legislației ecologice a Republicii Moldova ca sistem normativ distinct, precum și o serie de concluzii și recomandări referitoare la necesitatea și oportunitatea realizării unei sistematizări complexe a acesteia și optimizarea mecanismului de aplicare și respectare al ei, pentru ca astfel să se soluționeze problemele ce o afectează și să i se asigure o dezvoltare armonioasă și eficientă.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă. Teza poate servi drept suport didactic pentru studenții, masteranzii și doctoranzii facultăților de Drept. Rezultatele cercetării vor putea fi utilizate pe larg atît de teoreticienii care vor continua investigațiile în acest domeniu, cît și de practicienii în contextul modificării legislației în vigoare și aplicării acesteia.

Implementarea rezultatelor științifice: Valoarea juridico-științifică deosebită a rezultatelor obținute permite utilizarea lor atît la nivel teoretic, sub aspectul dezvoltării dreptului ecologic, la nivel normativ în vederea sistematizării legislației ecologice, armonizării acesteia cu cadrul juridic comunitar și îmbunătățirii mecanismului de aplicare a acesteia și la nivel practic în procesul de luare a deciziilor de mediu și aplicare a normelor juridice ecologice.

ANNOTATION

ROTARU ALINA. *Problems of the ecological legislation development of the Republic of Moldova at present.* PhD thesis as the specialty 12.00.02 – Public Law (Environmental law); organization and functioning of legal institutions. Chisinau, 2012.

The structure: The thesis for obtaining the academic degree of Doctor of Law include: an introduction, four chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 377 appointments, 184 pages of basic text. Scientific results are published in 15 scientific articles.

Keywords: environment, environment protection, ecological legislation system, ecological legislative act, ecological function, environmental politics, ecological security, ecological code, ecological information, ecological principles.

Field of study: environmental law

Goal and objectives of the thesis. The goal of the thesis is to study of the essence, structure and functioning of environmental legislation of the Republic of Moldova as a system, to elucidate the most significant issues that marked its development at this stage and the formulation of possible ways and solutions to deal with them. The objectives of the work relating to: elucidate the role of the state in protecting the environment, analyzing the ecological function and environmental policy, revealing the essence and peculiarities of environmental law as a branch of the national legislation, research purpose and principles of environmental law and to highlight their role in developing the regulatory framework environmental and legal, examining the structure and operation of environmental legislation system, evaluating the quality and importance of the Framework Law for the functioning of given area, formulation of proposals for the rational systematization of environmental legislation to increase its practical efficiency.

The scientific novelty and originality. The paper includes a comprehensive and integrative investigation of environmental legislation of the Republic of Moldova, focused on elucidating the main factors ensuring the systemic character of the relevant legislation, the factors contributing to the development of its quality and shortcomings to be overcome today.

Solved scientific problem is to identify the problems of the development of the system of environmental legislation of the Republic of Moldova and in the development of effective solutions and optimize the legislation as a whole at the present.

The thesis contains a distinct vision of the environmental legislation of the Republic of Moldova as a distinct legal system and a series of conclusions and recommendations on the need and opportunity achieving its complex systematization and optimization of the mechanism and enforcement of them, so as to solve problems that affect it and to ensure its smooth and efficient development.

Theoretical significance and applied value. Thesis can serve as a teaching medium for students law faculties. Research results will be used extensively both by theorists who will continue investigations in this area, as well as practitioners in the context of changing legislation and its enforcement.

Implementation of scientific results. The legal and scientific importance of the results allows their use both in theory, in terms of developing environmental law, on the legal level for systematisation to the environmental legislation, its harmonization with european legal framework and improve the mechanism of application, in practice – in process environmental decision making and legal enforcement environment.

АННОТАЦИЯ

Ротару Алина. *Проблемы развития экологического законодательства Республики Молдова на современном этапе.* Диссертация на соискание научной степени доктора права по специальности 12.00.02 – Публичное право (экологическое право); организация и функционирование правовых институтов. Кишинэу, 2012 г.

Структура: Диссертация состоит из: введения, четырех глав, основных выводов и рекомендаций, библиографического списка из 377 названий, 184 страниц основного текста. Научные результаты опубликованы в 15 научных статей.

Ключевые слова: окружающая среда, защита окружающей среды, система экологического законодательства, экологический законодательный акт, экологическая функция, экологическая политика, экологическая безопасность, экологический кодекс, экологическая информация, экологические принципы.

Область исследования: экологическое право.

Цель и задачи работы. Целью диссертации является: комплексное исследование сущности, структуры и функционирования экологического законодательства Республики Молдова как нормативно-правовой системы, для того чтобы выяснить наиболее важные проблемы ее развития на современном этапе и выработать возможные пути их решения.

Задачами работы являются: раскрытие роли государства в обеспечении охраны окружающей среды, анализ экологической функции и экологической политики, раскрытие сущности и особенностей экологического законодательства как отрасли национального законодательства, научное исследование цели и принципов экологического законодательства и подчеркивание их роли в развитии экологического законодательства, рассмотрение структуры и функционирования системы экологического законодательства, оценка качества и значения головного закона для обеспечения функционирования данной системы, разработка предложений по рациональной систематизации экологического законодательства, с целью повышения его практической эффективности.

Научная новизна и оригинальность. Диссертация содержит комплексное и интегративное исследование экологического законодательства Республики Молдова, нацеленное на выяснение основных факторов, обеспечивающих системный характер соответствующего законодательства, факторов способствующих ее качественному развитию, а также недостатков, которых необходимо преодолеть в настоящее время.

Решенная научная проблема заключается в выявлении проблем развития системы экологического законодательства Республики Молдова и в разработки эффективных путей их решения и оптимизации законодательства в целом на современном этапе.

Работа содержит особое видение автором экологического законодательства Республики Молдова как отдельной нормативно-правовой системы, формулируются и предлагаются ряд выводов и рекомендаций относительно необходимости и целесообразности её комплексной систематизации, а также средства оптимизации механизмов обеспечения её применения и соблюдения, в целях решения проблем которые мешают её гармоничному и эффективному развитию.

Теоретическое и прикладное значение. Диссертация может служить научным дополнением в образовательном процессе для студентов и докторантов юридических факультетов. Результаты исследования могут широко использоваться как теоретиками, которые продолжают исследования в этой области, так и практикующими лицами в процессе изменения и дополнения действующего законодательства и его применения.

Внедрение результатов научного исследования. Правовая и научная значимость полученных результатов позволяет использовать их как в теории, с точки зрения развития экологического права, на нормативном уровне для систематизации экологического законодательства, его гармонизации с нормативно-правовой базой европейского сообщества и улучшения механизма его реализации, а на практическом уровне – в процессе принятия экологических решений и применения экологических правовых норм.

ROTARU Alina

**Probleme ale dezvoltării
legislației ecologice a Republicii Moldova
la etapa actuală**

*Specialitatea: 12.00.02 - Drept public (ecologic);
organizarea și funcționarea instituțiilor de drept*

**Autoreferat
al tezei de doctor în drept**

Aprobat spre tipar: 5.11.2012

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de autor: 1,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tirajul 60 ex.

Comanda nr. 84

SRL „PRINT-CARO”, str. Mircești, 22/2

Tel. 93-16-53